

ВИНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Анни Святославівни Аулової** на тему:

«Розширені виконавські техніки в новітньому цимбальному репертуарі: теоретичний та практичний виміри»

на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»
з галузі знань 02 «Культура та мистецтво»

Публічну презентацію наукових результатів дисертації проведено на засіданні кафедри історії української та зарубіжної музики

Харківського національного університету мистецтв
імені І. П. Котляревського
«23» червня, протокол № 13

Обґрунтування теми. Цимбальне виконавство сьогодні досягло нового етапу розвитку, який характеризується активною розробкою арсеналу розширених виконавських технік. Це підтверджує новітній цимбальний репертуар, створений між 2005 та 2024 роками, в якому застосовується ряд новаторських способів гри, вводяться нові медіатори для гри на цимбалах, а також зустрічається препація. Він включає твори Е. Боні / *E. Bonny*, Ф. ван Віка, / *F. Wijck*, Е. Грем / *E. Graham*, К. де Грут / *C. Groot*, М. Епштейн / *M. Epstein*, Д. Коупленд / *D. Copeland*, Д. Лазарева, Й. Любберса / *J. Lubbers*, П. Махайдика / *P. Machajdik*, Ф. Мейс / *F. Mace*, К. Мініган / *K. Minigan*, О. Рибак, Р. Хайнд / *R. Hind*, Д. Пай / *D. Pye*, Дж. Перейра / *J. Pereira*, Б. Рояї / *B. Royae*, Дж. Сео / *J. Seo*, М. Солкінд-Перла / *M. Salkind-Pearl*, Дж. Хаффмана / *J. Huffman*, Г. Шаріатзадєн / *G. Shariatzadeh*, Н. Шірі / *N. Shiri*. Представлене в їх композиціях розмаїття розширених прийомів впливає на виконавські практики та збагачує їх, що зумовлює необхідність подальшого теоретичного осмислення цього явища.

Важливим фактором розвитку виконавських технік і поповнення сучасного репертуару є творча взаємодія композиторів та виконавців. Яскравим прикладом такої співпраці є дует *Lamnth*, у складі скрипальки Ліліт Гартунян / *Lilit Hartunian* та цимбаліста Ніколаса Толле / *Nicholas Tolle*. Діяльність дуету стимулює створення нових композицій, сприяє подальшому експериментуванню зі звуком і відкриває нові темброві та виражальні можливості цимбалів. Варто зазначити, що у вітчизняному музичному просторі також поступово формуються подібні колаборації між композиторами та виконавцями, свідченням чого є творчість Д. Лазарева.

При тому, що в сфері зарубіжного цимбалознавства вже здійснено певні зрушення у вивченні новітнього пласта репертуару, що ілюструють

праці Дж. Вебстера та Р. Мура, ступінь розробки поняття «*extended technique*» у цих працях залишається різною. Дж. Вебстер розглядає розширені техніки, що були вперше задокументовані в ході експериментальної роботи з композиторами над створенням нового репертуару для цимбалів впродовж 2012–2013 років. Пошук і апробація нових звукових можливостей інструмента привели до винайдення нових видів ударів, *glissando*, *pizzicato*, а також появи прийомів, інспірованих перкусійною виконавською практикою. Натомість Р. Мур звертається до авангардного репертуару для цимбалів ХХ століття, фокусуючись переважно на техніках композиції і розглядаючи твори широкого хронологічного спектра – від композицій Ф. Ліста, К. Дебюссі, І. Стравінського, З. Кодая та Б. Бартока до зразків другої хвилі музичного авангарду. Окрему увагу дослідник приділяє саундтрекам до кінострічок ХХІ століття, у яких використано партію цимбалів. В той же час питання розширених технік він торкається побіжно, розглядаючи доробок П. Етвоша.

В українському музикознавстві питання розширених цимбальних виконавських прийомів наразі залишається майже нерозкритим за винятком наукового обґрунтування мистецького проекту М. Кужби, де висвітлюються такі аспекти Сюїти для цимбалів соло (2023) Д. Лазарева, як пошук нетипових способів звукоутворення та нового цимбального звучання.

Дослідження зразків новітнього репертуару ускладнюється розмитістю межі стандартних і розширених технік, що залишає осмислення класифікації прийомів гри відкритим, спонукаючи до їх глибшого аналізу та виявлення специфіки функціонування в новітньому репертуарі. Водночас у сучасній термінологічній системі цимбалознавства відсутня чітка диференціація деяких традиційних прийомів (удар, флажолет, *pizzicato*, *glissando*), а поняття розширених технік у вітчизняному цимбалознавстві взагалі не отримало наукової розробки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконувалась на кафедрі інтерпретології та аналізу музики (2021–2022) та історії української та зарубіжної музики (2023–2026) згідно з планом науково-дослідницької роботи Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського в рамках комплексної теми «Історичні обрії сучасного музикознавства» (протокол № 3 Засідання Вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського від 28 жовтня 2021 року). Тему дисертації затверджено на засідання Вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол № 3 від 28 жовтня 2021 р.), уточнено на засіданні Вченої ради Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського (протокол № 7 від 26 лютого 2026 р.).

Мета дослідження – типологія розширених виконавських технік на цимбалах, а також виявлення особливостей їх використання у новітньому цимбальному репертуарі.

Об'єкт дослідження – новітній цимбальний репертуар; **предмет** – розширені виконавські техніки в цимбальному репертуарі ХХІ століття.

Матеріал дослідження включає зразки цимбального репертуару ХХІ століття, в тому числі партитури і їх виконавські версії (аудіо- та відеозаписи):

- для цимбалів соло – «Вода прощає» / «*Water forgives*» П. Махайдика, «Телескоп Мутанта» / «*Mutant Telescope*» К. де Грута, «Erre L'Отміто» / «*Erre L'otmito*» Е. Бонні, «Речі не завжди такі, якими здаються» / «*things are not always as they seem*» Й. Любберса, «Ізоляція Золтана Сьолоші» / «*The isolation of Zoltan Szölösi*» Д. Пая, «Дует цимбалів та сходового прольоту» / «*Duet for Cimbalom & Straiwell*» Ф. Мейса, «Етюди» / «*Etudes*» Дж. Сео, «На шляху до Саут-Гейту» / «*Towards Southgate*» К. Мінігана, Сюїта «Стани душі та тіла» Д. Лазарева, «Фрагменти з Мікеланджело» / «*Michelangelo fragments*» Дж. Перейри;
- ансамблеві композиції – «...of blue, of green...» Ф. ван Віка, «Плавлення, випаровування: Конденсація Сублімація» / «*Melting, Vaporizing: Condensation Sublimation*» Дж. Хаффмана, «Марія Магдалена» / «*Mary Magdalen*» для сопрано та цимбалів М. Епштейн на текст за мотивами «Євангелія від Марії» та гностичних Євангелій, «О, з яких ниток зіткані води» / «*Oh What Weft Are Woven The Waters*» Р. Хайнда;
- репертуар дуету *Lamnth* – «Лінії та сліди бажання» / «*Lines and traces of desire*» М. Солкінд-Перла, Дві піщинки, що викарбували зображення в куточку моєї пам'яті» / «*two sands engraved an image in the corner of my memory*» Б. Рояї, «Суцвіття» / «*Inflorescence*» М. Епштейн, «Поріг нашого тендітного тіла» / «*Threshold of our fragile body*» Д. Коупленд, «Відлуння і порожні форми» / «*Echoes and empty shapes*» Е. Грехем, «Риба» / «*Fish*» Г. Шаріатзаден, «Біль» / «*SAAR*» Н. Ширі.

Специфіка досліджуваного матеріалу зумовила вибір таких **методів дослідження**:

- *історичний* – для аналізу специфіки формування поняття «розширена техніка» та розвитку наукових поглядів на це явище;
- *органологічний* – для розкриття способів гри за допомогою різних предметів (медіаторів); особливостей обмотки пальчаток та її впливу на звучання; специфіки звуковидобування розширених цимбальних прийомів із урахуванням особливостей будови інструмента;
- *виконавський аналіз* – для виявлення новаторських прийомів гри та особливостей звуковидобування в творах для цимбалів;
- *структурно-функціональний* – для визначення особливостей побудови творів, техніки композиції, ролі виконавських прийомів;

- *компаративний* – для порівняння специфіки застосування тих чи інших прийомів в різних творах;
- *семантичний* – для визначення виражального змісту виконавських прийомів та їхньої ролі у втіленні композиторського задуму;
- *типологічний* – для диференціації і систематизації розширених цимбальних технік.

Теоретичну базу складають наукові праці, присвячені розкриттю питань:

- розширених виконавських технік (Bartolozzi; Balentine; Bridges; Dempster; Brutner; Cherry; Cyzak; Dick; Fallowfield; Friedman, Smith, Sawchyn, 2002; Gemolo; Hill; Howell; Ishii; Kwok; Nagel; Nummela; Post; Plog; Solomos; Streitová; Strange, P & A; Stallings; Stone; Smith; Turetzky; Vaes; Тукова; Шаріна; Шадько; Степанян; Пастухов; Сташевський; Сліпченко; Ващенко; Гуменюк; Єргієв; Жарков; Загайкевич; Зінькевич; Вірясова; Лю Веньшу; Островський; Черноіваненко; Мужчіль);
- *цимбального виконавства та репертуару* (Баран; Кужба; Кужба & Юрченко; В. Паращук; Незовибатько; Юрченко; Гулянич; Теуту; Čevela; Kolačková; McLay; Obuch; Allaga; Shunda);
- історії та теорії народно-інструментального мистецтва (Бортник; Годіна; Голяка; Гуцал; Давидов; Лисенко; Матвіїв; Мацієвський; Мурза; Хай; Хоткевич).
- питання розширених технік в цимбальному виконавстві (Tolle; Webster; Moore);
- технік композиції, стилів і напрямів творчості ХХ–ХХІ століть (Коханик; Коханик І. М., & Постовойтова, Драч; Малий; Майденберг-Тодорова; Ніколаєвська; Шаповалова; Varga).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що в українському музикознавстві *вперше*:

- впроваджено термін «розширена цимбальна техніка» в українському цимбалознавстві;
- виконано типологію предметів (медіаторів), за допомогою яких грають на цимбалах (окрім традиційних);
- введено у науковий обіг зразки новітнього репертуару для цимбалів, в тому числі твори П. Махайдика, Дж. Сео, Дж. Перейри, К. Мінігана, М. Епштейн, Н. Ширі, Б. Рояї, Г. Шаріатзадєн, Д. Коупленд, Е. Грем, Ф. ван Віка, М. Солкінд-Перла, Р. Хайнда, Дж. Хаффмана;
- здійснено типологію прийомів з арсеналу розширених технік (удар, *pizzicato*, флажолет, *glissando*);
- розкрито виразовий потенціал розширених виконавських прийомів у новітньому репертуарі.

Набули подальшого *розвитку*:

- типологія розширених цимбальних технік;
- дослідження творів новітнього цимбального репертуару.

Уточнено:

- роль обмотки у цимбальному виконавстві її відповідність стилю та вплив на тембр звучання цимбалів;
- місце підготовки (підготовки інструмента) в системі засобів сучасного цимбального виконавства;
- специфіку застосування терміну «пальцятки» та його зарубіжних еквівалентів;
- диференціацію традиційних прийомів удару, *pizzicato*, флажолету, *glissando*.

Практичне значення отриманих результатів. Матеріали та висновки дослідження можуть бути використані в навчальних курсах «Історія виконавства на народних інструментах», «Історія української музики», «Аналіз музичних творів», «Музична інтерпретація», а також в класах цимбалів для бакалаврів, магістрів та аспірантів вищих музичних навчальних закладів.

Апробація результатів дослідження. Обговорення дисертації відбувалось на кафедрах інтерпретології та аналізу музики, історії української та зарубіжної музики ХНУМ імені І. П. Котляревського. Основні положення та висновки оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях (всього 7): Конференція наукового проєкту Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, 13–14 лютого 2024) із доповіддю «Новітні тенденції цимбального репертуару XXI століття»; Всеукраїнська науково-практична конференція Національна музична академія України імені П. І. Чайковського «Сучасна музика: від акустики до електроакустики: теорія і практика» (Київ, 26–27 квітня 2024) із доповіддю «Розширені виконавські техніки в сольному цимбальному репертуарі»; Восьма міжнародна науково-практична конференція «Україна. Європа. Світ. Історія та імена в культурно-мистецьких рефлексіях» (Київ, 7–9 листопада 2024) із доповіддю «Сольні сюїти Д. Лазарева (Україна) та Дж. Перейри (США) в контексті новітніх тенденцій розвитку цимбального репертуару»; IV Черкашинські читання в межах міжнародного форуму до 70-річчя України в ЮНЕСКО «Сила мистецтва: музичні, театральні та мистецтвознавчі артикуляції» (Харків, 6–7 грудня 2024) із доповіддю «Термін “пальцятки” в сучасному цимбалознавстві та його альтернативи»; Міжнародна науково-творча конференція наукового проєкту «Сучасне слово про мистецтво: наука і критика» (Харків, 11–12 лютого 2025) із доповіддю «Гра медіатором у сучасному цимбальному репертуарі»; XXXI Всеукраїнська молодіжна науково-творча онлайн-конференція «Дні науки» (Одеса, 25–26 квітня 2025)

із доповіддю «Техніка *glissando* в новітньому цимбальному репертуарі»; V Черкашинські читання міжнародного наукового симпозіуму-форуму до 70-річчя «Музика і театр в умовах комунікаційного хаосу сьогодення» (Харків, 28–29 листопада 2025) із доповіддю «Виконавські прийоми як засоби втілення програмності в новітньому цимбальному репертуарі».

Публікації. Основні положення дисертації викладено у трьох одноосібних статтях, з яких 3 – у спеціалізованих виданнях, рекомендованих і затверджених МОН України та 2 публікаціях апробаційного характеру у збірках матеріалів і тез міжнародних науково-практичних конференцій.

Статті в наукових виданнях, затверджених МОН України як фахові (категорія Б), галузь «Музикознавство»

1. Аулова, А. С. (2024) Новітні тенденції цимбального репертуару ХХІ століття. Проблеми взаємодії мистецтв, педагогіки та теорії і практики освіти. ХНУМ. ім. І. П. Котляревського. Харків, 2024. Вип. 70, 99–121. doi: <https://doi.org/10.34064/khnum1-7006>

https://intermusic.kh.ua/vypusk70/problemy_70_6_aulova.pdf

2. Аулова, А. С. (2025). Роль медіатора в сучасному цимбальному репертуарі. Актуальні питання гуманітарних наук. ДДПУ. ім. І. Франка. Дрогобич, Вип. 85. (Категорія «Б»), 41–47. doi: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-1-7>

3. Аулова, А. С. (2025). Техніка *glissando* в новітньому цимбальному репертуарі. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. ХНУМ ім. І. П. Котляревського. Харків, Вип. 75, 166–189. doi: <https://doi.org/10.34064/khnum1-75.11>

https://intermusic.kh.ua/vypusk75/PROBLEMS-75_11-166-189AULOVA.pdf

Публікації апробаційного характеру:

4. Аулова, А. С. (2025). Термін «Пальцятки» в сучасному цимбалознавстві та його альтернативи. In *Сила мистецтва: музичні, театральні та мистецтвознавчі артикуляції*, Триторія, 396–403.

5. Аулова, А. С. (2026). Виконавські прийоми як засоби втілення програмності в новітньому цимбальному репертуарі. In *Музика і театр в умовах комунікаційного хаосу сьогодення*, Триторія, 379–386.

Характеристика особистості здобувача. Аулова Анна Святославівна у 2021 році закінчила Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського і одержала ступінь магістра.

Від 01 жовтня 2021 року до 30 вересня 2026 року навчалася в аспірантурі Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського на кафедрі «Інтерпретології та аналізу музики» (2021–2022), та історії української та зарубіжної музики (2023–2026), за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» (науковий керівник – доктор

мистецтвознавства, професор – Ю. В. Ніколаєвська; кандидат мистецтвознавства, доцент – О. В. Ващенко).

Довідка про виконання освітньо-наукової програми А26 № 007, видана 12 січня 2026 року, підтверджує успішне виконання всього об'єму навчання.

Оцінки мови та стилю дисертації. Дисертація написана українською мовою з правильним вживанням лінгвістичної та спеціальної термінології. Стиль викладених в дисертації матеріалів дослідження – науковий.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Під час виконання дисертації здобувач дотримувалася принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Як результат попередньої експертизи дисертації Аулової Анни Святославівни у межах публічної презентації наукових результатів дисертації, проведеної на засіданні кафедри історії української та зарубіжної музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського «23» червня 2026 року (протокол № 13) та повноти основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО

1. Дисертація Аулової Анни Святославівни «**Розширені виконавські техніки в новітньому цимбальному репертуарі: теоретичний та практичний виміри**», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво є ґрунтовним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, і зміст відповідає спеціальності 025 – Музичне мистецтво. Визначені мета та завдання повністю розв'язані, основні положення дисертації обґрунтовують наукову новизну. Обсяг та структура дисертації відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на ступінь доктора філософії. Результати дисертації пройшли апробацію на 7 науково-практичних конференціях; основні положення відображено у 3 наукових публікаціях, 2 публікаціях апробаційного характеру.

2 Викладене дозволяє дійти висновку, що дисертація Аулової Анни Святославівни «**Розширені виконавські техніки в новітньому цимбальному репертуарі: теоретичний та практичний виміри**», має теоретичну, практичну значущість, наукову новизну; її результати можуть бути запроваджені до науково-теоретичної та практичної сфер сучасного музичного мистецтва. Дисертація, подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам, передбаченим пунктами 10 та 11 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та може бути представлена у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузі знань 02 – «Культура і мистецтво».

3. Рекомендувати дисертацію Аулової Анни Святославівни **«Розширені виконавські техніки в новітньому цимбальному репертуарі: теоретичний та практичний виміри»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво» галузь знань 02 «Культура і мистецтво».

Результати дисертаційного дослідження обговорено і схвалено на публічній презентації наукових результатів дисертації, яку було поведено на засіданні кафедри історії української та зарубіжної музики Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Головуючий на публічній презентації наукових результатів дисертації:

Доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри історії української та зарубіжної музики
Харківського національного університету
мистецтв імені І. П. Котляревського

Ірина ДРАЧ

Кандидат мистецтвознавства, доцент,
Викладач кафедри історії української та зарубіжної музики
Харківського національного університету
мистецтв імені І. П. Котляревського

Олена ВАЩЕНКО